

Obsah

Předmluva k třetímu vydání	5
Úvod	7
1. Význam předmětu a jeho vědecké pojetí	7
2. Dosavadní zpracování čs. právních dějin	10
3. Periodizace dějin státu a práva v Československu	15

I. SPOLEČNOST PRVOTNĚ POSPOLNÁ NA ÚZEMÍ ČESKOSLOVENSKA A JEJÍ ROZKLAD

Před slovanské období	25
4. Od starší doby kamenné do 5. století před n. l.	25
5. Období keltské [5.—1. stol. před n. l.]	27
6. Období germánsko-římské [1.—4. stol. n. l.]	29
Slovanské období 4.—8. stol. n. l.	31
7. Ovládnutí našich zemí Slovy	31
8. Další rozklad rodové společnosti. Říše Sámova	32
9. Nejstarší obyčejové řády Slovanů na území ČSSR [5.—8. stol.]	36

II. FEUDALISMUS

A. RANĚ FEUDÁLNÍ STÁT A PRÁVO	39
10. Další postup feudalizace	40
První raně feudální státy na území ČSSR.	42
11. Moravský stát Mojžírovců [Velkomoravská říše]	42
12. Počátky státu v Čechách	46
13. Poměr raně feudálních států na našem území k západnímu sousedství. Státní území	49

14. Raně feudální státní aparát	51
15. Raně feudální právo u nás	54
16. Hluboké kořeny feudální rozdrobenosti	56
17. Slovensko na konci doby raně feudální	57
 B. FEUDÁLNÍ ROZDROBENOST (OD POL. 11. STOL.) A JEJÍ PŘEKONÁVÁNÍ DO HUSITSKÉHO REVOLUČNÍHO HNUTÍ	
18. Všeobecná charakteristika obou etap	59
19. Struktura společnosti (obyvatelstvo)	62
 a) STÁT	
20. Rozsah státu	64
21. Poměr k německému sousedství	69
22. Hlava státu	71
23. Regály (iura regalia)	73
24. Počátky feudálních sněmů	74
25. Zlatá bula Ondřeje II.	75
26. Prohlubování funkcí státu a státního aparátu	76
27. Ústřední úřady v českém státě i na Slovensku	78
28. Počátky českých zemských desk	80
29. Vláda v zemích	80
30. Venkovská správa	82
31. Města	84
32. Svazky pozemkově vrchnostenské	87
 b) PRÁVO	
33. Feudální rozdrobenost a právo	89
34. Různé kategorie práva 13.—14. stol u nás	91
35. České právo zemské a pokusy 13.—14. stol. písemně je zachytit	92
36. Právo městské	94
37. Horní právo	95
38. Lenní právo	97
39. Právo pozemkově vrchnostenské	99
40. Církevní právo	100
41. Viničné právo	101
 České právo rodinné a majetkové (ukázky)	
42. Způsobilost k právům	102
43. Vlastnictví	102
44. Zřízení nedílové	104
45. Šlechtické odumrtí, spolky, retrakt	106
46. Manželství	107
47. Věno	109
48. Poručenství nad sirotky	110
49. Nesvobodná držba nemovitostí	110
50. Z nejstaršího práva obligačního	113

51. Z nejstaršího horního práva	114
52. Počátky dědického práva	114

Z práva trestního

53. Trestní právo 11. století	115
54. Trestní právo ve století 12.	116
55. Rozvoj trestního práva ve 13. a 14. stol.	117

Soudní řízení 11.—14. století

56. Všeobecná charakteristika	119
57. Soudnictví při dvoře panovníka a vznik šlechtických soudů zemských	120
58. Soudnictví na hradech (po venkově)	120
59. Jiné soudní kompetence	121
60. Ordály a očistníci	122
61. Vysoká úroveň českého právnictví	123

C. HUSITSKÉ REVOLUČNÍ HNUTÍ, ZVLÁŠTĚ V LETECH 1419—1434

62. Povšechný přehled, zejména z hlediska státního aparátu	125
63. Revoluční selsko-plebejská obec tábořská	126
64. Čtyři pražské artikule	130
65. Kontrarevoluce a vítězství revolučních lidových sil	132
66. Boj o státní formu husitského českého státu	133
67. Z husitského revolučního práva	136
68. Jednání v Basileji a likvidace revolučních směrů husitských [kompaktáta a Lipany]	138
69. Výsledky a závěry	141

D. STAVOVSKÁ MONARCHIE OD POLOVINY 15. STOLETÍ DO POČÁTKU TRICETILETÉ VÁLKY

Všeobecný obraz

70. Feudální stavy	143
71. Vztahy mezi stavy v českých zemích	144
72. Nápor české feudality proti rolnictvu a městům	147

a) STÁT

73. Stát České koruny	149
74. Postavení hlavy státu	151

Stavovské sněmovnictví

75. Český zemský sněm	154
76. Zemské sněmy v ostatních zemích České koruny	155
77. Generální sněm zemí České koruny	155
78. Stavovský sněm na Slovensku. Dvě tabule	156
79. Obraz stavovské společnosti v 16. stol. na Slovensku	156

Ústřední úřady stavovského státu

80. České úřady dvorské	157
81. Královská rada česká a uherská	158
82. Královská kancelář česká a uherská	159
83. Hejtmanství německých lén v Praze. Nejvyšší mincmistr český	160
84. Soud dvorský a soud komorní v Čechách	160
85. Uherský palatinát	161
86. Uherské nejvyšší soudy působící na Slovensku	161
87. Nejvyšší finanční úřady v českém státě a na Slovensku	162
88. Apelační soud v Praze	162

Státní aparát jednotlivých českých zemí

89. Nejvyšší zemští úředníci v jednotlivých zemích českého státu	163
90. Organizace berně v zemích	165

Nižší složky státního aparátu stavovské monarchie

91. České kraje	166
92. Komitáty na Slovensku	166
93. Města	167
94. Panství	168

PRÁVO

95. Sněmovní usnesení a soudní nálezy v českém státě	170
96. Dekréty 15.—16. stol. na Slovensku	170
97. České právní knihy, zvláště dílo Všehrdovo	171
98. Zemská zřízení v Čechách	173
99. Zemská zřízení na Moravě a ve Slezsku	174
100. Dílo Verböczyovo a jeho význam pro právo na Slovensku	175
101. Partikulární právo komitátní na Slovensku	176
102. České právo městské doby předbělohorské. Dílo Koldínovo	177
103. Městské právo 15.—16. stol. na Slovensku	178
104. Receptce římského práva (obecně)	179
105. Postup romanizace práva na naší půdě	181
106. Zvláštní práva v tomto období	183

Některé instituce českého práva v období stavovské monarchie

107. Vývoj k obecné hranici zletilostí. Jméno	185
108. Nedíl	186
109. Práva k nemovitostem	187
110. Selská držba nesvobodná	188
111. Věčné platy (renty, činže)	188
112. Koupě a prodej	190
113. „Správa“ při tržové smlouvě	191
114. Půjčka	192
115. Některé smlouvy pracovní	192

Z předpisů a obyčejů o ručení za závazky

116. Ručení osobní svobodou a ctí	193
117. Jiné donucení dlužníka k plnění	194
118. Ručení jměním	195
119. Zástavní držba svobodných nemovitostí	196
120. Rukojemství	196

Některé instituce dědického práva

121. Právní jednání na případ smrti	197
122. Zápisy s místem a bez místa	198

Z trestního práva stavovské monarchie

123. Hlavní rysy	199
124. Nejvýraznější delikty proti státu	200
125. Trestní právo chrání hmotné i ideové základy stavovské společnosti	201
126. Široká síť deliktů pohlavních	203
127. Některé jiné významné delikty	204
128. Tresty	205
129. Rys partikulárnosti v trestním právu	205

Soudy a řízení na nich

130. Všeobecná charakteristika	206
131. Soud zemský — hlavní šlechtický soud českého práva	207
132. Řízení na zemských soudech	208
133. Jiné šlechtické soudy	210
134. Soudy komorní a hejtmanský převzaty králem	211
135. Soudnictví městské	212
136. Jiné obory soudnictví	213
137. Královská prokuratura	214
138. Počátky rozvoje samostatného trestního řízení. Trestání z úřední moci	215
139. Trestní řízení ve stol. 16.	217
140. Problematika dokazování v této době	217
141. Tortura při výslechu	218

České stavovské povstání 1618—20

142. Staré kořeny opozice proti Habsburkům	220
143. Stát a právo v českém stavovském povstání 1618—20. Česká konfederace	221

E. OBDOBÍ ABSOLUTNÍ MONARCHIE OD TŘICETILETÉ VÁLKY DO ROKU 1848

144. K všeobecné charakteristice	226
--	-----

Rozklad feudalismu a nástup
kapitalismu v období 1620—1848

145. Nutnost reformovat feudální instituce	228
146. Absolutismus „osvícený“	230
147. Absolutismus policejní [1789—1848]	231

a) STÁT

148. Absolutismus ve státním aparátě a v právním životě doby	234
149. Poměr českého státu k německému sousedství	235
150. Ohrožení Habsburků v Čechách 1741—1742	237
151. Vídeňský centralismus. Rok 1804. Německý Bund	238
152. Změny v trůnním právu českém a jejich politický význam	240
153. Územní rozklad českého státu	241
154. Zánik ústředních úřadů a institucí českých	242
155. Česká dvorská kancelář, její rozkvět a úpadek	243
156. Příslušnost ke státu České koruny	244
157. Místní vlády v českých zemích	245
158. Nejvyšší zemští úředníci	245
159. Stavové a stavovské sněmy v českých zemích	246
160. Český sněm a jeho složení	247
161. Stavovské zemské výbory	248

Konec české krajské organizace,
městského zřízení a pozemkové
vrchnosti

162. Staré kraje	249
163. Města. Pozemkové vrchnosti — panství	251
164. Robotní patenty	253
165. Berní povinnost poddaných a její evidence	254
166. Tereziánské robotní patenty	255
167. Poddanské zákonodárství Josefa II.	256
168. Poddanství s robotou zůstává	258

Slovensko

169. Úpadek uherského státu	260
170. Nejvyšší úřady na Slovensku	261
171. Komitáty (stolice), města a panství	262

Organizační výstavba celohabsburská
1526—1848

172. První česko-uhersko-rakouské složky státního aparátu	266
173. Příčiny vzniku habsburského soustátí (Rakouska v širším smyslu slova)	267
174. Další vývoj společných česko-rakousko-uherských složek státního aparátu	269
175. Budování rakouského císařství na poč. 19. stol.	270
176. Armáda a úřednictvo pomáhají upevňovat soustátí	272
177. Zvláštní organizační výstavba užšího celku česko-rakouského	273

b) PRÁVO

178. Hlavní rysy vývoje práva u nás za absolutní monarchie	276
179. České právo zemské po Bílé hoře (Obnovená zřízení zemská)	276
180. Královská nařízení a jejich sbírky	278
181. Sjezdnocení a zánik českého práva městského	279
182. Poslední etapy vývoje jiných českých práv zvláštních	279
183. Dočasná tenžení ke sjednocení práva v zemích České koruny (v českém státě)	281
184. Kodifikace jednotného práva pro česko-rakouský celek	282
185. Soukromé sbírky právních předpisů	283
186. Úřední sbírky zákonů	284
187. Pokusy o kodifikaci práva na Slovensku. Corpus iuris Hungarici	284
188. Významná role právnictví za absolutismu. Učení o právu přirozeném	285

Předpisy o rodině, majetku a práci

189. Kodifikace rakouského občanského práva	287
190. Hlavní změny v právu rodinném a majetkovém v období 1620—1848	289
191. Předpisy o práci za rozloženého feudalismu	290

Trestní právo

192. Vývoj do poloviny 18. století	292
193. Zaostalost trestního zákoníku tereziánského	293
194. Trestní právo od Josefa II.	294
195. Vývoj trestů	296

Soudy a soudní řízení

196. Vývoj procesu za absolutismu	297
197. Úpadek šlechtických soudů (zemského práva českého především)	298
198. Soudy městské a poddanské	299
199. Zavedení systému tří instancí soudních	300
200. Nová soudní organizace v českých zemích z roku 1783	300

III. KAPITALISMUS 1848—1849

201. Vítězství kapitalismu nad feudalismem u nás	303
--	-----

A. REVOLUČNÍ LÉTA 1848—1849 V HABSBURSKÉ MONARCHII

202. Počátek revoluce v Čechách	306
203. Sněmy na jaře 1848. Slováci	308
204. Revoluce a kontrarevoluce od konce dubna do června 1848	309
205. Říšský sněm rakouský ve Vídni a v Kroměříži	312

206. Zrušení pozemkové vrchnosti, poddanství a roboty	314
207. Výsledky revolučního hnutí z let 1848—1849	316

B. STÁT

PŘESTAVBA HABSBURSKÉ ŘÍŠE Z LET 1849—1871

208. Ústava březnová (1849)	318
209. Jednotný (dočasně) rakouský stát	319
210. Právní zakotvení absolutismu v rakouském císařství koncem roku 1851	323

Obrat k buržoazně demokratickému parlamentarismu v letech 1860—61

211. Říjnový diplom a únorová ústava	325
212. Boj mezi centralismem a federalismem	327
213. Postavení zemí v Předlitavsku. Nová zemská zřízení	328
214. Nová rakouská správní organizace	329
215. Organizace soudnictví	333

Český státoprávní boj a dualizace habsburské říše

216. „Historické“ a „přirozené“ státní právo české	335
217. Historicko-státoprávní program české buržoazie v šedesátých letech 19. století	336
218. Boj o české státní právo do roku 1867	338
219. Rakousko-uherské vyrovnání z roku 1867. Rakousko-Uhersko jako reálná unie dvou států	339
220. Ústava Předlitavska z r. 1867 (prosincová)	342
221. Katastrofa státoprávní politiky české buržoazie z r. 1871	340

C. NAŠE ZEMĚ V HABSBURSKÉM SOUSTÁTÍ V OBDOBÍ 1871—1918

222. České politické strany: staročeši a mladočeši	347
223. Nástup dělnické třídy do politického života v habsburské monarchii	348
224. Vývoj volebního práva v Rakousku a v Uhrách	350
225. Historický význam let devadesátých 19. stol.	352
226. Tzv. punktace	353
227. Další politické strany	354
228. Slovensko v rámci uherského státu po r. 1867	355
229. Slováci v letech 1867—1918	359
230. K předpokladům rozbití Rakousko-Uherska	363
231. Postoj české buržoazie těsně před rozpadem habsburského žaláře národů	365

D. PRÁVO V NAŠICH ZEMÍCH V LETECH 1848—1918

232. Zákonodárství upevňující buržoazní stát a společnost v padesátých letech 19. stol.	368
233. K dějinám soukromého práva v letech 1848—1918	371
234. K vývoji manželství zvláště	374
235. Některé právní instituce důležité pro rozvoj kapitalismu v padesátých letech 19. století	376
236. Pracovní právo (do roku 1918)	381
237. K rakouskému a uherskému trestnímu právu v letech 1848—1918	383
238. Výpraskový patent, základ trestního práva správního	385
239. K dějinám soudního řízení	386
Závěrečná poznámka	388

E. 1918—1945

ČESKOSLOVENSKÝ STÁT

1. ROK 1918. — VŠEOBECNÝ PŘEHLED

240. Národně osvobozené hnutí 1914—1918. Vznik Českosloven- ského státu	390
241. Zapojení Slovenska do Československého státu r. 1918	396
242. Hranice Československa z let 1918—1924	398
243. Přehled údobí 1918—1945	400

2. K DĚJINÁM STÁTU A PRÁVA V ČSR 1918—1938. HLAVNÍ RYSY POLITICKÝCH A PRÁVNÍCH INSTITUCÍ

244. První zákon ČSR (zák. č. 11/1918 Sb.) a Prozatímní ústava	405
245. Slovensko součástí buržoazní ČSR	408
246. Slovenská republika rad z roku 1919	411
247. Podkarpatská Rus	413
248. Ústava z roku 1920	416
249. Některé rysy státního zřízení buržoazní ČSR podle ústavy z r. 1920	418
250. Správní soustava předmnichovské ČSR	420
251. Vojsko, četnictvo a policie v buržoazní Československé republice	424
252. Soudnictví v buržoazním Československu a jeho organizace	425
253. Typické zákonodárství z počátků ČSR. Socializace, pozemková reforma	428
254. Ekonomické a právní postavení lidových mas 1918—1938	432
255. Růst monopolů v Československu	435
256. Náběhy k fašismu v předmnichovské ČSR a jejich projevy ve vývoji státu a práva	437

3. OD MNICHOVA K OKUPACI (DRUHÁ REPUBLIKA 30. IX. 1938—14. III. 1939)	
257. Mnichov	442
258. Pomnichovská („druhá“) republika. Začátky zákonodárství z doby nesvobody	448
4. STÁT A PRÁVO ZA NĚMECKÉ FAŠISTICKÉ OKUPACE ČSR V LETECH 1939—1945	
259. 15. březen 1939	453
260. Výnos o zřízení „Protektorátu Čechy a Morava“	455
261. Tzv. Slovenský stát	458
262. Další vývoj „Protektorátu Čechy a Morava“	461
263. Vývoj práva za okupace	464
5. BOJ ZA OSVOBOZENÍ NAŠICH NÁRODŮ V LETECH 1938—1945. SOUHRN PANSTVÍ BURŽOAZIE. NÁRODNÍ A DEMOKRATICKÁ REVOLUCE Z ROKU 1945	
264. Boj lidových mas za svržení okupantů a za nové Československo	468
265. Průběh národně osvobozenického hnutí a jeho organizace, zvláště národní výbory, do konce r. 1943	469
266. České a slovenské národně osvobozenické hnutí v letech 1943—1944. Slovenské národní povstání	473
267. Pokusy reakčních sil zajistit pokračování buržoazního čs. státu	476
268. Košický vládní program	480
Materiály k prohloubení studia některých úseků československých právních dějin	
A. Světový mírový projekt krále Jiřího a jeho historické prvenství	487
B. Horní právo na území Československa do třicetileté války	497
C. Právní problematika českého nedílu jako středověkého bezpodílového spoluvlastnictví	508
D. Stavovské sněmy za pobělohorského absolutismu 1620—1848	519
E. Nástin právních dějin Univerzity Karlovy	531
Orientační chronologický přehled k dějinám české státnosti	541
Z literatury k dějinám státu a práva v Československu	545
Seznam ilustrací	556
Seznam map	558
Rejstřík	559